

Коновальчук Інна Миколаївна

*кандидат педагогічних наук, викладач кафедри англійської мови
з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА БАТЬКАМИ

Постановка проблеми. Обов'язковою педагогічною умовою ефективності процесу підготовки майбутніх учителів до взаємодії з дітьми та батьками є його відповідність змісту, формам і методам професійної діяльності, що реалізується через використання активних та інтерактивних форм і методів навчання

Теоретичні та практичні аспекти, пов'язані з визначенням сутності інтерактивних методів, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для розв'язання навчальних завдань набули висвітлення в працях М. Кларіна, Н. Мачинської, О. Пометун, Т. Хлебнікова, В. Шарко, В. Ягупова та інших учених, які обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних методів для підвищення ефективності освітнього процесу.

Мета статті полягає у розкритті потенціалу інтерактивних методів у підготовці майбутніх учителів початкової школи до взаємодії з дітьми та батьками.

Інтерактивні методи навчання характеризуються спеціально створеними ситуаціями, які сприяють прояву кожним студентом пізнавальної активності, творчого мислення, самостійності. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається шляхом постійної, активної взаємодії всіх його суб'єктів [5, с. 17].

Дидактичною основою інтерактивних методів є активна позиція студента, яка сприяє поглибленому розумінні змісту навчального матеріалу завдяки співтворчості й співробітництву, обміну знаннями й досвідом з іншими. При цьому пріоритет надається ігровим, дискусійним та дослідницьким методам, яким притаманні інтенсивні процеси групової взаємодії, які аналогічні

професійним та формують здатність до розуміння інших, взаємодопомоги, об'єднання цілей, мотивів, спільного пошуку конструктивних способів співпраці.

Цілестимулююча функція інтерактивних методів змінює мотиваційно-сміслові установки студентів. У процесі активної взаємодії відбувається ціннісне прийняття цілей та розширення мотивів професійної підготовки, усвідомлене й поглиблене привласнення змісту навчання, актуалізація потреб творчої діяльності та самореалізації. Процесуальна функція інтерактивних методів полягає в налагодженні діалогового навчання, співнавчання, взаємонавчання його суб'єктів. Також застосування інтерактивних методів, зокрема, моделювання, рольових і ділових ігор, забезпечує поступовий перехід від навчальної до квазіпрофесійної діяльності та взаємодії. Оцінювально-рефлексивна функція інтерактивного навчання реалізується через самооцінку та оцінку інших, оскільки групові форми роботи дають можливість кожному студенту порівнювати свої дії з діями партнерів, бачити, як вони оцінюють, приймають його авторські ідеї, пропозиції. Інтерактивні методи навчання розвивають у студентів здатність до імпровізації, відмови від штампів, що є обов'язковим компонентом здатності до творчої взаємодії.

Для підготовки майбутніх учителів до взаємодії з дітьми та батьками ефективні такі інтерактивні методи як: проблемні, дискусійні лекції, евристичні бесіди, дискусії, мозкові штурми, ділові та рольові ігри, моделювання педагогічних ситуацій, імітаційні тренінги, вирішення професійно-орієнтованих педагогічних задач, інтерактивний театр та ін..

Просте повідомлення викладачем і пасивне сприймання студентами під час лекції теоретичних знань не сприяє їх засвоєнню, усвідомленню, критичному аналізу, розумінню перспектив використання в майбутній професійній діяльності. Тому доцільно проводити проблемні лекції, лекції-дискусії, на яких використовуються активні та інтерактивні методи. Тоді студент перестає бути слухачем, а активно аналізує, обговорює, порівнює навчальну інформацію, демонструє, моделює, взаємодіє з іншими, висловлює й аргументує свої ідеї, позиції, думки.

Метод аналізу конкретних ситуацій (case study) стимулює студентів до спільного аналізу ситуацій та вироблення рішень у взаємодії дітей і батьків, сприяє розвитку критичного мислення, умінь співпраці, публічного виступу, а також здатності до рефлексії та сомооцінювання. Методика використання case-study передбачає: попереднє ознайомлення із запропонованою ситуацією, самотійну роботу, групове обговорення, «мозковий штурм» у мікрогрупах, міжгрупову дискусію; підведення підсумків, публічний захист запропонованого рішення [4, с. 110-114.]

Евристична бесіда проводиться у формі спілкування викладача із студентами, а також студентів між собою, з метою обговорення альтернативних точок зору щодо певної проблеми на основі заздалегідь визначеної системи питань. Цей метод стимулює засвоєння та розуміння теоретичних знань, вироблення умінь слухати, оцінювати й приймати думки інших, зрозуміло й аргументовано висловлювати свою позицію.

Метод групової дискусії – це широке публічне обговорення теоретичного чи практичного питання, що передбачає обґрунтовану критичну чи позитивну оцінку інших думок та аргументований захист своєї думки. Дискусія стимулює й активізує глибинні асоціації, змушує студентів вербалізувати те, що вони не можуть сформулювати в інших умовах регламентованого навчального процесу [2].

Метод моделювання педагогічних ситуацій полягає у створенні уявних обставин, які імітують типові реальні проблеми у взаємодії з дітьми та батьками, що виникають у практиці роботи вчителя. При їх оговоренні та програванні студенти вчаться моделювати різні варіанти міжособистісної взаємодії вчителя з дітьми та батьками, оцінювати та обирати оптимальні рішення.

Рольова гра, як метод активного навчання, полягає в імпровізаційному розігруванні учасниками заданої ситуації, у ході якої вони програвать різні ролі її учасників, що дозволяє студентам практично відпрацювати та закріпити нові більш ефективні форми та моделі поведінки взаємодії з дітьми та батьками [3, с. 8]. Застосування рольових ігор сприяє виробленню у майбутніх учителів

здатності узгоджувати свій стиль поведінки з професійними вимогами та нормами педагогічної етики.

Імітаційні ігри – це програвання певних простих, відомих дій, які відтворюють окремі елементи реальної взаємодії. Імітаційні ігри вчать студентів адекватно використовувати засоби вербального й невербального спілкування, сприяють формуванню здатності до емоційної стійкості й толерантності у взаємовідносинах з дітьми та батьками.

Ділова гра – це інтерактивний метод спільного пошуку рішень в умовній ситуації взаємодії з дітьми та батьками. Застосування ділових ігор дозволяє виявити та розвинути готовність студентів до об'єктивної оцінки й моделювання поведінки вчителя, батьків, дітей у взаємодії, уміння прогнозувати можливий розвиток та результати взаємодії, здатність до саморефлексії та самоаналізу.

Метод мозкової атаки (мозкового штурму) – це спосіб групового обговорення проблеми, що спонукає усіх учасників проявляти уяву та творчість, вільно висловлювати сміливі, нестандартні варіанти пошуку рішень. Для успішного проведення мозкового штурму важливо: відсутність будь-якої критики; творча атмосфера й свобода асоціацій; заохочення до цікавих пропозицій; рівні права у всіх учасників; фіксація всіх ідей та вибір найкращих, які можна практично використати. Цей метод розвиває творчі здібностей, уяву, впевненість, комунікативні уміння.

Метод конференції ідей дещо подібний з мозковою атакою, але допускає доброзичливу критику в формі репліки чи коментаря, яка стимулює до обдумування та вдосконалення висунутих ідей.

Метод синектики заснований на застосуванні несвідомих механізмів стимуляції творчої активності та прийомів створення психологічного настрою. Застосовується для вирішення проблем і пошуку нових ідей за допомогою активного використання аналогій та перенесення завдань, які виникли, на готові рішення, що вже існують в інших сферах.

Метод «Займи позицію» дає можливість виявити різні позиції студентів щодо певної проблеми або суперечливого питання. Метод ефективний з точки

зору толерантного прийняття різних поглядів на проблему та надання можливості студентам усвідомити наявність протилежних позицій щодо її вирішення. Унаслідок застосування цього методу студенти навчаються слухати свого співрозмовника та наводити переконливі аргументи щодо власного твердження [6].

Метод ток-шоу – це технологія структурованої дискусії, в якій беруть участь усі студенти. Дає змогу контролювати перебіг дискусії, оцінювати участь кожного. Проводиться з метою удосконалення в студентів умінь публічного виступу та дискутування, висловлення й захисту особистої позиції, прояву ініціативності.

Метою технології «Коло ідей» є вирішення гострих суперечливих питань, створення переліку ідей і залучення всіх до обговорення проблеми. Технологію застосовують, коли всі групи мають виконувати одне й те саме завдання, що складається з кількох питань, відповіді на які групи шукають і представляють по черзі.

Одним з ефективних методів активного навчання в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів є тренінг, який спрямований на розширення життєвого досвіду, набуття адекватних знань про себе та оточуючих, формування певних комунікативних та інтерактивних умінь, підвищення соціально активності. На думку І. Беха, тренінг виступає практичною складовою підготовки спеціалістів різного профілю і передбачає загальний вплив на особистість, створює оптимальні умови для регуляції цілісного організму, а також сприяє підвищенню емоційної стійкості випускників вищих навчальних закладів [1, с. 269-270]. Тренінг включає такі етапи: організаційно-підготовчий (організаційні моменти); ознайомлювальний (теоретичні і практичні питання); діагностично-корекційний (групові вправи для удосконалення здібностей, умінь, якостей, необхідних для ефективної взаємодії). Тривалість виконання кожної тренінгової вправи складає 15-20 хвилин (ураховуючи, що вони проводяться як частина практичного заняття).

Висновки: Методи інтерактивного навчання активізують резервні можливості студентів, стимулюють їх до самостійної роботи та педагогічної

діяльності в школі. Вони дозволяють максимально мобілізувати студентів на активну участь в освітньому процесі, значно поліпшують засвоєння матеріалу, сприяють його ідентифікації та цілеспрямованій практичній реалізації, а це, у свою чергу, підвищує якість професійної підготовки майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех, І.Д. 2003. *Виховання особистості: У 2 кн.* Київ: Либідь, Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади; Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади, с. 269-270.
2. Емельянов, Ю.Н. и Кузьмин, Е.С. 1985. *Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга.* Ленинград, ЛГУ.
3. Ковалев, Г.А., 1985. Активное социальное обучение. Состояние. Проблемы. Перспективы. *Теория и практика активного социального обучения.* Грозный, с. 8.
4. Панфилова, И.А. 2008. *Игровое моделирование в деятельности педагога: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений.* [3-е изд., испр.]. Москва: Издательский центр «Академия», с. 110-114.
5. Пометун, О. 2007. *Енциклопедія інтерактивного навчання.* Київ: А. С. К., с. 17.
6. Смеречак, Л.І., 2012. Навчальний тренінг у системі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах педагогічного університету. *Zbiór raportów naukowych. Perspektywy rozwoju nauki (28.11.2012 – 30. 11.2012).* Gdańsk: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», p. 68-72.